

Eén mens is genoeg

Ander werk van Els Beerten

Lopen voor je leven (2003, Gouden Zoen,
Prijs van de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen,
De Kleine Cervantes)

Allemaal willen we de hemel (2008, Boekenleeuw,
Gouden Uil Prijs van de Jonge Lezer, De Gouden Lijst,
Nienke van Hichtumprijs, Lod Lavkiprijs,
Vlaamse Cultuurprijs voor Jeugdliteratuur)

Els Beerten
Eén mens is genoeg

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2014

www.queridokinderboeken.nl
www.elsbeerten.com

Voor het voltooiën van *Eén mens is genoeg* verbleef de auteur een maand in Ledig House (N.Y.), met de steun van Passa Porta (Brussel), het Vlaams Fonds voor de Letteren en Writers Omi.

Dit boek kwam mede tot stand dankzij een werkingsbeurs van STROOM LITERAIR, subsidiëeringsfonds van de provincie Limburg.

📖 Dit boek is ook verkrijgbaar als e-book.

Copyright tekst © 2014 *Els Beerten* Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij BV

Omslag Nanja Toebak
Omslagbeeld Mark Owen/Arcangel Images
Auteursfoto achterplat © Thijs Jaspaert

ISBN 978 90 451 1675 4 / NUR 285, 301

L'Espoir,
au contraire de ce qu'on croit,
équivaut à la résignation.
Et vivre, ce n'est pas se résigner.

Albert Camus, *Noces*

I

Venster

Wacht op mij, zo en niet anders hebt gij het gezegd. En dat het de dag van uw leven zou worden. Toen zijt ge op uw fiets gesprongen en met een brede glimlach zijt ge de straat uit gereden.

Ondertussen zijn er negen maanden gepasseerd. Er waren dagen die met grijs begonnen en met zwart eindigden. Ik heb ze allemaal overleefd, Louis. Maar als ge straks voor mijn deur staat, zal ik het u vertellen. Zodat ge het voor eens en voor altijd doorhebt. Dat ik er geen volgende keer meer ga tegen kunnen.

Eerst zult ge op de bank willen zitten. Ge hebt geluk, de lucht is open vandaag. Zelfs van achter mijn venster kan ik Frankrijk zien liggen.

Ge kijkt zo graag naar Frankrijk, Louis. Ze hebben er het schoonste weer en er is plaats voor iedereen, zo hebt ge het altijd gezegd. Een tijdlang heb ik gedacht dat ge naar daar waart. Ik denk dat allang niet meer. Uw familie laat ge niet in de steek. Want dan laat ge uzelf in de steek. En dan zijt ge niemand meer.

Geboren om te schitteren

Maart '44 ben ik geboren, zeven jaar na onze Louis. De hele oorlog hadden ze geen nagel om aan hun gat te krabben, toch werd ik gemaakt. Ik heb dat lang niet begrepen. Was mijn eerste kind Louis, ik had meer dan genoeg. De gelukkigste mens op aarde zou ik zijn.

Het schijnt dat ik bijna vanzelf ben gekomen. Ons vader was nog maar juist de kamer uit of hij mocht al terugkomen. Hij boog zich over de wieg en hij moet zo diep gezucht hebben dat ze hem aan de andere kant van het dorp konden horen. Geen schoner kind dan Juliette, moet hij gezegd hebben, dat hij zoiets kon maken, het was een wonder. Daarna trok hij zijn jas aan en hij verdween.

Na drie dagen sloeg ons moeder een warme doek om mij heen, legde me in de wieg naast de kachel, stapte in haar schoenen en liep recht naar café 'Onder Den Toren', waar ze ons vader van de toog weg sleurde en hem niet meer losliet tot ze weer voor ons huis stond. Ze deed de voordeur open, schopte ons vader tegen zijn billen en wel zo hard dat hij knal met zijn gezicht tegen de vloer vloog, zijn voorste tanden brak en zijn neus ook. Ze deed de deur weer dicht, stapte over hem heen, nam mij uit de wieg, opende haar hemd en legde mij aan de borst.

Een uur heeft hij op de grond gelegen. Toen deed hij zijn ogen open, sukkelde overeind, krabde het bloed van zijn lippen en wangen, van zijn neus en van de grond, draaide zich om en liep naar de voordeur.

Ons moeder zat naast de kachel, ik lag nog altijd tegen haar aan.

Wat hij van zin was, vroeg ze.

Niks, zei ons vader, helemaal niks, waarop hij de voordeur opentrok.

Ze kwam hem niet meer halen, zei ons moeder. Nooit meer.

De voordeur ging weer dicht. Ons vader ging op de grond zitten, sloeg zijn handen voor zijn gezicht. Het mooiste kind van de wereld, zuchtte hij, en dat dat niet kon, hij moest zijn eigen kop nog maar bekijken of hij wist het al.

Ons moeder glimlachte. En met die glimlach ging ze voor hem staan. Dat hij haar eens goed bekeek, zijn vrouw, de rapste, de slimste, de schoonste van uren in het rond. Zag ze eruit alsof ze haar hart zou geven aan de eerste de beste dwazerik? Het was hém die ze wilde, hem en geen ander.

Hij knikte. Van mij naar haar en terug en dat een uur lang.

‘Ons Julietteke,’ moet hij gemompeld hebben. ‘*Ons*. Geboren om te schitteren.’

‘Zo is dat,’ moet ons moeder geknikt hebben.

Toen ik twee was kende ik het Onzevader, het Weesgegroet en ‘Zie De Maan Schijnt Door De Bomen’. Twee handen op de grond, één voet in de lucht, een lied en iedereen begon te zuchten. *Aaaaaaah dat kind, een wonder.*

Zo moet het begonnen zijn.

Jules et les Juliettes

Onze Louis stond erbij toen ons vader vertrok en ons moeder hem terughaalde en ervoor zorgde dat zijn neus voor de rest van zijn leven scheef stond. Ik geloofde Louis direct, want als ons moeder iets in haar kop had, had ze het niet ergens anders.

Wat ze behalve ons vader nog wilde, was een groot gezin. Ons Mia dacht daar anders over, acht jaar liet ze op zich wachten. Pas toen ze niet meer geloofden dat het er nog van ging komen, gebeurde het toch.

‘Drie is een goed getal,’ zei ons vader.

Ook al hadden we het niet breed, we hadden niks te kort, daarvoor werkte hij zich te veel het zweet uit het lijf. In feite had ons vader twee beroepen, hij was mijnwerker én hij had een eigen balorkest. Hij zong en speelde accordeon, onze Louis was trompettist. Verder waren er nog een gitarist en een drummer.

Ik was amper vijf toen ik al mee mocht. Ik moest alleen maar lachen, zei ons vader die allereerste keer, lachen zoals alleen ik dat kon. Mijn benen stonden nog scheef en mijn knieën waren te dun voor mijn kousen, maar ik lachte en ik lachte en iedereen zei *aaaaaaaah* en de muziek begon en mijn voeten gingen vanzelf dansen en iedereen bleef maar *aaaaaaaah* zeggen. Na afloop vertelde ons vader dat ze nog nooit zoveel fooi hadden gekregen, dat ik elke volgende keer weer mee mocht en dat we vanaf nu Jules et les Juliettes waren. De week daarop al stond het op de grote trom, op de jassen van de muzikanten en op de aankondiging tegen de muren. *Heden Jules et les Juliettes*. Ik was het meervoud.

Terwijl onze Louis een trompet vasthield toen hij nog in zijn wieg lag en ik al danste voor ik kon lopen, was ons Mia duidelijk van een andere soort. De eerste jaren van haar leven was

ze vooral ziek. Overdag liep haar neus, 's nachts hoestte ze de ziel uit haar lijf. *Ons ziekelijk kind*, zo noemden ons vader en ons moeder haar.

'Ons Mia heeft zwakke longen,' zei ons moeder, en dat ze er een specialist bij wilde halen.

'Van welk geld,' vroeg ons vader.

'Dan eten we maar een boterham minder.'

'Ik weet al wat hij zal zeggen,' zei ons vader. 'Dat het waarschijnlijk wel vanzelf zal overgaan.'

De specialist vertelde dat mijn ouders allebei gelijk hadden. Ons Mia had zwakke longen, én het ging waarschijnlijk wel vanzelf voorbij. Maar het zou toch goed zijn als het kind wat zeelucht kon inademen, niks beter voor de longen dan dat.

'We moeten naar de zee, Jules.'

'Is veel te ver.'

'Dan kopen we een auto.'

Ons vader schudde zijn hoofd. En hij bleef het maar schud- den. Van welk geld, ma, als hij dat eens wist.

'Bij mijn moeder is het niet goed gekomen,' zei ons moeder.

'Ons Mia heeft de Spaanse griep niet.'

'Hoe weet ge dat zo zeker?'

'Ze heeft niet eens koorts,' zei ons vader.

Elke winter opnieuw begon ons moeder erover. De Spaanse griep was het allerergste wat een mens kon overkomen. Ons moeder was namelijk nog maar juist geboren of ze werd al een halve wees. Ze snikte altijd luid en lang als ze erover vertelde. Het doet wat met een mens, zei ons vader dan, sloeg zijn arm om haar heen en knikte naar ons. Waarom hij zo knikte, ik vroeg het hem nooit. Op die momenten keek ons vader naar mij alsof ik altijd alles begreep. Vanzelf zweeg ik.

De specialist kreeg gelukkig gelijk. Ons Mia werd steeds minder een ziekelijk kind. Ze had bijna nooit meer een loopneus, ze hoestte heel af en toe zoals elke mens, ze liep en ze sprak zoals wij allemaal. Zodra ze drie jaar werd, mocht ze naar school. Niet één keer werd ze nog ziek.

‘Vanaf nu doet ze mee met Jules et les Juliettes,’ zei ons vader toen ons Mia vijf werd. En zo gebeurde. Ze deed mij zo goed na dat we al gauw samen onze benen van onder ons lijf dansten en alle nummers meezongen, met onze mond open en zonder klank. Niet dat ik niet kon zingen, ik kon alle tonen aan én ik zong ze juist. Ik had een absoluut gehoor, zei ons vader, voor een zangeres was dat een godsgeschenk. Ooit zou hij mij mee naar Parijs nemen, maar nu had ons Mia mij nog te hard nodig. Ik was haar grote voorbeeld, dat besepte ik toch?

‘Heet ge allebei Juliette?’ vroegen de mensen.

‘Allebei,’ zei ons Mia dan, waarbij ze zo lief keek en zo vrolijk lachte dat de mensen zich keer op keer vooroverbogen, haar in de wangen knepen en diep zuchtten dat ze ‘toch zo schattig was, uw zus’. Altijd knikte ik instemmend, moeilijk was dat niet. Ons Mia mocht nog het schattigste kind ter wereld zijn, elke maandagavond was voor mij. Het eerste uur leerde mijn vader mij noten lezen, het tweede uur zongen we liedjes, hij met zijn accordeon, ik met mijn absoluut gehoor. Gij en ik, Juliette, geboren om te schitteren. En ook al was ik nog maar dertien en was het nog lang niet later, op maandagavond was het dat wel.

De genen

De oude dokter was met pensioen gegaan en dokter Franssen had zijn patiënten overgenomen. Er werd gezegd dat hij iedereen een bezoek bracht. Het gerucht klopte, want op een zondagavond stond hij voor onze deur.

'We zijn niet ziek,' zei ons vader.

'Zoveel te beter,' zei dokter Franssen. Hij kwam gewoon even langs om kennis te maken.

Er was koffie, zei ons moeder, of hij een boterham wilde, iets sterkers misschien?

Iets sterkers was goed genoeg voor dokter Franssen.

Ons moeder nam zijn jas aan, ons vader schonk hem een borrel in en zwaaide met zijn arm naar ons. 'Ziedaar de toekomst,' zei hij plechtig. 'Onze Louis, ons Juliette en ons Mia.'

Dokter Franssen glimlachte naar ons. Wij glimlachten terug.

Dat het merkwaardig was, zei hij toen.

Verbaasd keken we hem aan. Merkwaardig, dokter Franssen?

'Die kleine,' zei hij, 'dat haar.'

Zijn ogen gleden van onze Louis naar mij naar ons moeder en naar ons vader. Ik zag wat hij zag. Alle vier hadden we bruin haar. Terwijl dat van ons Mia pikzwart was.

Of daar iets mis mee was, vroeg ons vader.

'Mis? Het is prachtig!' zei dokter Franssen. Dat het in de genen moest zitten, de genen, herhaalde hij, en of we begrepen wat hij daarmee bedoelde.

Natuurlijk begrepen we dat, we mochten misschien simpel volk zijn, we waren niet achterlijk.

'Muzikanten zijn genieën,' zei dokter Franssen. 'Zeker als ge iedereen aan het dansen krijgt.'

Weer keken we hem allemaal verbaasd aan.

‘Jules et les Juliettes,’ zei dokter Franssen. ‘Het beste balorkest van uren in de omtrek, zo heb ik mij laten vertellen.’

‘Hebben ze dat gezegd,’ lachte ons vader. ‘Schenk ze nog eens vol,’ zei hij tegen ons moeder.

Het was waar dat ons Mia prachtig haar had. Filmsterrenhaar, zo noemde ons moeder het, nooit van haar leven zou ze er de schaar in zetten. Ze kamde het elke dag tot het blonk als een spiegel. ‘We kunnen er onszelf in zien,’ zei ze dan tegen mij, trok me tegen zich aan en drukte een kus op mijn hoofd.

Samen bekeken we onszelf in de haren van Mia.

‘Bijna een tweeling,’ lachte ons moeder dan.

Het klonk als het mooiste op aarde. En ook al zag ik niet wat zij zag, vanzelf knikte ik.

Verloren

De drummer vond dat ons moeder ook een plaats moest krijgen op het podium. 'We kunnen haar een tamboerijn geven,' zei hij.

'We zijn al met genoeg,' zei ons vader.

'Ge hebt de schoonste vrouw van de omtrek, Jules, ge zijt zot om daar niet mee uit te pakken. Vreest ge dat ze allemaal naar háár zullen kijken in plaats van naar u?'

Met één beweging greep ons vader de drummer bij de kraag en tilde hem minstens tien centimeter van de grond. Dat hij het nog één keer riskeerde om aan ons moeder te zitten, en ons vader brak al zijn armen en benen.

Ik rende naar Louis en ik vertelde hem alles.

'Eindelijk,' zei hij.

'Zijn armen en zijn benen!'

'Ach, Juliette. Onze pa zou nog geen vlieg kwaad doen.' Hij zuchtte diep. 'Werd hij ook maar eens zo kwaad op ons moeder.'

'Op ons ma??'

'Zoveel circus in één mens, het is om rillingen van te krijgen. Op een keer gebeuren er nog ongelukken.'

'Ongelukken?!'

'Later, Juliette.'

Van Louis liep ik regelrecht terug naar ons vader.

'Louis zegt dat ons ma een circus is,' zei ik.

Ons vader keek mij opeens heel ernstig aan. Hij deed zijn mond open, sloot hem weer. Van ongeduld begon ik van mijn ene voet op de andere te huppelen. Als hij zo bleef zwijgen zou ik er nooit achter komen wat onze Louis bedoeld had en of het waar was.

‘En dat er nog eens ongelukken gebeuren, pa.’

‘Hij moet zoiets niet zeggen, Juliette.’

‘Maar hij heeft het wel gezegd, pa.’

‘Luister, kind,’ zei hij. ‘Een mens is niet van ijzer, ons ma al helemaal niet. Het leven heeft haar niet gespaard, dat weet ge. Word maar eens groot zonder moeder, uw ergste vijand wenst ge dat nog niet toe. In elk geval. Gij zijt een dapper kind, Juliette, mocht uw moeder u ooit nodig hebben, dan hoop ik dat ge er zijt voor haar.’

Met open mond keek ik hem aan.

‘Ik vraag niet niks van u, ik weet dat.’

Een dapper kind. Als ik het al niet was, dan werd ik het. ‘Ge moogt gerust zijn, pa.’

Hij zuchtte diep.

‘Vergeet ons Mia niet. Zorg dat die kleine niet verloren loopt. Gij zijt haar grote zus, Juliette.’

Al vroeg hij mij om voor de hele wereldbevolking te zorgen.

Ik knikte zo ernstig als ik kon.

Ons vader glimlachte.

Niks schoner dan ons vader die glimlachte.

En voor alle sterrenstelsels als het moet, pa.

Het zou te weinig blijken.

Dood

Ons vader was nog geen veertig toen hij doodviel.

Het hele dorp zat verzameld in 'Onder Den Toren'. Het was het enige café met een tv-toestel, en die avond speelden de Rode Duivels tegen de Hollanders. Het uur voor de match begon, was voor ons.

Het café was eigenlijk te klein om fatsoenlijk op te treden. We hadden de drummer en de gitarist thuisgelaten en nog hadden we plaats te kort. Het hield ons niet tegen om ons uiterste best te doen. En terwijl het dorp zich volgoot met bier en danste dat het geen naam had, speelde en zong ons vader de ziel uit zijn lijf, blies Louis het plafond naar beneden, liet ik de cimbalen tegen elkaar knallen tot mijn oren ervan galmden en danste Mia het vuur van onder haar schoenen. Die avond moesten de Duivels winnen en Jules et les Juliettes zouden daar een serieuze steen toe bijdragen.

Toen gebeurde het. Een geknetter, een korte kreet en een harde bons. De mensen stopten met dansen. Ik draaide mij om. Ons vader lag op de grond, er kwam bloed uit zijn neus, ik nam mijn zakdoek om het weg te vegen maar Louis nam mijn hand vast en hield mij tegen. 'Het heeft geen zin,' zei hij.

Ik zag de tranen over zijn wangen lopen en het snot uit zijn neus.

'Neem uw zakdoek, Louis,' zei ik, rukte mijn hand los, boog me over ons vader heen, veegde en boende het bloed uit zijn snor. Ik wreef over zijn vel tot er weer kleur op kwam.

'Ge kunt nu wel weer opstaan, pa.'

'Kind, hij is dood,' zei iemand.

'Niks van,' zei ik.

Ik werd opgetild en op een stoel geduwd.

Het jaar was 1959. De dag 4 oktober. Twee uur voor de Rode

Duivels de slechtste match ooit tegen de Hollanders speelden. Negen – één.

Het was de schuld van de micro. Zijn lippen moeten nog vochtig geweest zijn van het bier dat hij net gedronken had. Hij moet zich iets te dicht naar voren gebogen hebben, zijn natte lippen tegen de micro, een stroomstoot door zijn lijf recht naar zijn hart.

‘Hij had een zwak hart,’ zei dokter Franssen. ‘Was het vandaag niet gebeurd, dan allicht morgen. En zonder micro.’

Terwijl ons vader tegen alles kon. Ook die dag. Iedereen zong hij van zijn stoel, *ie-der-een*. Om dan helemaal stil te vallen. Dat een mens eerst zó kan leven en daarna niet eens meer half. Ik heb het nooit gesnapt.

Het was de ongelukkigste dag van mijn leven.

Glans

Na de begrafenis waren er koeken, bier en koffie voor de familie en de vrienden. Ik liep rond met de koffie en schonk bij waar nodig. De gitarist en de drummer stonden met een pint bier in hun hand bij de tapkraan. Ze staken hun glas in de lucht toen ik voorbijliep. 'Op uw vader,' zeiden ze, klonken en goten het bier in één gulp naar binnen.

Droevig staarden ze naar hun lege pint.

'Hoe moet het nu met Jules et les Juliettes,' zuchtte de drummer, 'ik weet het niet.'

Onze Louis kwam erbij staan. Aan zijn gezicht zag ik dat hij het ook niet wist.

'We gaan toch niet stoppen,' zei ik ongerust.

Zo moeilijk kon het toch niet zijn om een zanger te vinden? Wie weet mocht ik het overnemen.

Ik opende mijn mond; Louis was mij voor.

'Zonder onze pa is de glans eruit.'

'Hij was het cement,' zuchtte de drummer, 'bouw maar eens een huis zonder.' Hij keek naar Louis. 'Wat is uw gedacht?'

'Ik kan al in drie orkesten beginnen,' zei Louis.

Alsof wij nooit bestaan hadden. Ons vader moest het eens horen.

'Louis? Als ik eens zong?'

'Gij?!'

Ik knikte zo ferm ik kon, zo zag hij direct dat ik het meende.

Hij schudde zijn hoofd. 'Heb maar wat geduld, Juliette, uw tijd komt nog wel.'

Zijn tijd was duidelijk al gekomen. Op wekdagen was hij schoolmeester, op vrijdag, zaterdag en zondag muzikant. Tot zijn achttiende had hij gevoetbald. Als hij vorig jaar geen

stamp tegen zijn knie gekregen had, stond hij nog altijd op het veld.

De meeste mensen kunnen een paar dingen goed, Louis kon alles. Ik ben daar soms jaloers op geweest. Maar nu ons vader dood was en ik verging van verdriet, was de gedachte aan onze Louis, die ook nog eens alles kon, een troost. Onze Louis zou ons rechthouden. Het is het minste wat ge doet als ge alles kunt.

Komedie

'We gaan hier niet zitten treuren,' zei ons moeder een week na de begrafenis, 'we krijgen hem daardoor niet terug. Maar eerst dit nog.'

Dit was de grafkelder die ze besteld had. Groot genoeg zodat we er allemaal in konden. Tenzij we trouwden en tien kinderen kregen. Maar in dat geval zouden onze kinderen wel voor ons zorgen.

'Ik heb direct voor de eeuwigheid betaald,' zei ons moeder, 'zo zijn we gerust.'

'Voor de eeuwigheid,' herhaalde ik. 'Dat is lang.'

'Negenennegentig jaar,' zei ons moeder.

Ze had een marmeren plaat voor de grafkelder besteld en er 'De familie Engelen' op laten beitelen.

'Zo zullen ze zich niet vergissen,' zei ons moeder. En dat nu al ons geld op was.

Ik zag dat onze Louis van kleur verschoot. 'Dat meent ge niet, ma.'

Had hij er enig gedacht van hoeveel zo'n kelder kostte?

Hij zweeg. We zwegen alle drie. We wisten het goed genoeg, hij en ik, zelfs Mia. Dat een gewoon graf veel goedkoper was, maar dat het haar vertellen niks zou uithalen.

Ze sloeg haar ogen op. 'Hij zal blij zijn met zijn schoon graf.'

Toen begon ze te wenen.

'Ma,' zei Louis.

Ze schudde haar hoofd, vond haar zakdoek en drukte hem tegen haar mond. 'Ik zag hem zo graag.'

'Wij ook, ma,' zei ik.

Ze stopte. Keek ons alle drie aan. Haar gezicht vertrok op-

nieuw. 'Niet zó graag als ik,' snikte ze, zo luid dat ik mijn handen tegen mijn oren drukte. Ondertussen zag ik hoe Mia van haar stoel gleed, om de tafel heen liep, bij ons moeder op de schoot kroop en haar armen om haar hals legde. Ik liet mijn handen weer zakken. Als die kleine tegen het gejammer van ons moeder kon, moest ik het tenminste proberen.

Opeens stond Louis op. Met veel kabaal kletterde zijn stoel tegen de grond.

'Hou op met die komedie, ma!'

Alle drie keken we hem geschrokken aan. Ons moeder begon weer te snikken. 'Komedie? In godsnaam, Louis!'

'Zwijg, mens!'

Muisstil werd het opeens. En in die stilte begon Louis te spreken. Of ze onze pa ooit had horen wenen? Nee? Hij dus wel. Kon ze zich voorstellen hoe dat was? Onze pa door de muur horen wenen omdat zij daar per se met haar hand in de broek van een ander moest zitten, jazeker, in de broek van een ander, met die woorden stonden ze het te vertellen aan de schoolpoort, en altijd juist als hij voorbijkwam. Ze mocht gerust zijn, keer op keer had hij haar verdedigd, dat ze hun leugens maar op een ander gingen verkopen, want zijn moeder was een fatsoenlijke vrouw. Het ergste was dat hij wist dat ze gelijk hadden. Hij kon de keren niet meer tellen dat hij had liggen hopen en bidden, jawel, bidden, de kalk van het plafond nog wel, dat ze eindelijk haar verstand terug zou vinden, op haar stappen zou terugkeren en ons vader om vergeving vroeg. En de sukkelaar zou haar met open armen ontvangen hebben, zo graag had hij haar gezien. Maar keer op keer had de ochtendschemer al in de kamer gehangen als de voordeur opening. Het was godverdomme een wonder dat zijn hart het nog zo lang uitgehouden had.

Voor iemand nog iets kon zeggen, graaide Louis zijn jas van de kapstok. Met een knal viel de deur achter hem dicht.

Ons moeder keek mij aan. Haar ogen puilden uit hun kassen van de schrik.